

Wstęp 9

Rozdział I

Starzenie się i starość

Definicje – teorie – koncepcje 13

1. Gerontologia jako nauka o starzeniu się i starości (J.K. Wawrzyniak, A. Fabiś) 13

1.1. Definiowanie gerontologii i jej subdyscyplin (A. Fabiś, J.K. Wawrzyniak) 13

1.2. Kształtowanie się gerontologii społecznej jako nauki (J.K. Wawrzyniak) 18

1.3. Metodologia badań gerontologicznych (J.K. Wawrzyniak) 20

1.4. Teorie starzenia się i przystosowania do starości (J.K. Wawrzyniak) 26

2. Starzenie się i jego charakterystyka (J.K. Wawrzyniak) 42

2.1. Starość jednostkowa i globalna 42

2.2. Starzenie się jako proces 46

2.3. Zadania rozwojowe w fazie starości 51

2.4. Kryzysy typowe dla okresu starości 53

2.5. Typy starzenia się oraz rodzaje przystosowania do starości 64

2.6. Stereotyp starości i człowieka starego 71

3. Starość jako zadanie rozwojowe (A. Fabiś) 78

3.1. Wychowanie do starości i w starości 79

3.2. Profilaktyka starzenia się 84

3.3. Wychowanie przez starość 88

3.4. Dojrzałość 90

3.5. Mądrość 95

3.6. Przygotowanie do śmierci 97

4. Życie duchowe i świat wartości seniorów (A. Fabiś) 103

4.1. Aksjologiczny wymiar rozwoju człowieka w późnej dorosłości 103

4.2. Duchowość 106

4.3. Wiara i religijność 108

Rozdział II

Codziennność życia w starości 115

1. Jakość życia i satysfakcja życiowa w starości (J.K. Wawrzyniak) 115

1.1. Określenie jakości życia 115

1.2. Pomyślne starzenie się 117

1.3. Satysfakcja życiowa 121

2. Potrzeby osób starszych (A. Chabior) 124

3. Życie rodzinne i funkcjonowanie gospodarstwa domowego (A. Chabior) 134

3.1. Powtórne małżeństwa i związki partnerskie seniorów 141

3.2. Rola babć i dziadków w funkcjonowaniu rodzin 145

4. Partnerstwo i seksualność seniorów (A. Fabiś) 148

4.1. Zmiany biopsychiczne w późnej dorosłości 151

4.2. Aktywność seksualna 152

4.3. Sztuka miłosna w starości 157

5. Jakość życia a przestrzeń fizyczna seniorów (A. Chabior) 159

5.1. Mieszkanie dla seniora – aspekty prawne i organizacyjne 160

5.2. Funkcjonalność mieszkań a bezpieczeństwo i aktywność 165

Rozdział III

Aktywność w starości 171

1. Edukacja osób starszych (A. Fabiś) 171

1.1. Specyfika uczenia się ludzi starych 174

1.2. Samowystarczalność jako nadrzędny cel uczenia się seniorów 178

1.3. Najpowszechniejsze zakresy uczenia się osób starszych w instytucjach 184

1.4. Uniwersytet trzeciego wieku jako przykład instytucji kształcenia seniorów 189

1.5. Miejsce seniorów w edukacji nieformalnej 196

2. Aktywność społeczna ludzi starszych (A. Chabior) 198

2.1. Uczestnictwo seniorów w strukturach społeczeństwa obywatelskiego 200

2.2. Grupy samopomocowe 202

2.3. Wolontariat seniorów 205

3. Uczestnictwo i aktywność kulturalna osób starszych (A. Chabior) 210

3.1. Kluby seniora miejscem uczestnictwa i aktywności kulturalnej seniorów 216

4. Aktywność w obszarze nowych technologii (J.K. Wawrzyniak) 220

5. Aktywność zawodowa seniorów (J.K. Wawrzyniak) 222

5.1. Determinanty aktywności i dezaktywacji zawodowej 225

5.2. Aktywność ekonomiczna 232

5.3. Srebrna gospodarka 234

5.4. Zarządzanie wiekiem 237

Rozdział IV

Zagrożenia, troski i wyzwania w okresie starości 241

1. Marginalizacja i dyskryminacja osób w okresie późnej dorosłości (A. Chabior, J.K. Wawrzyniak)

241

1.1. Przyczyny i skutki marginalizacji osób starszych (A. Chabior)	244
1.2. Przejawy dyskryminacji seniorów (A. Chabior)	247
1.3. Wykluczanie cyfrowe seniorów (J.K. Wawrzyniak)	252
2. Zdrowie i choroba jako determinanty jakości życia w starości (A. Chabior)	257
2.1. Zdrowie jako czynnik warunkujący jakość życia w starości	257
2.2. Choroba	273
3. Troski i niepokoje egzystencjalne ludzi dojrzałych (A. Fabiś)	279
3.1. Lęk tanatyczny	280
3.2. Sens życia	283
3.3. Bilans życia	284
3.4. Samotność, osamotnienie, izolacja	287
3.5. Cierpienie	290
3.6. Strata, żałoba i wdowieństwo	293
4. Zachowania patologiczne w starości i wobec osób starszych (J.K. Wawrzyniak, A. Fabiś)	298
4.1. Uzależnienia osób starszych (J.K. Wawrzyniak)	298
4.2. Ubóstwo i niedostatek seniorów (J.K. Wawrzyniak)	304
4.3. Autodestrukcja – samobójstwa w starości (A. Fabiś)	308
4.4. Przemoc wobec osób starszych (J.K. Wawrzyniak)	315
Zakończenie 331	
Bibliografia 335	
Indeks rzeczowy 363	